

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA 20 DE DESEMBRE DE 1912

NÚM. 1773 — ANY XXXIV

PERIÓDIC HUMORÍSTIC IL·L·STRAT

10 centims — Atrassats: 20

PROBLEMA

—No'm queden sinó dos rals... ¿Què faig?... ¿Me'ls gasto ab saltumant o ¡ab una apuntació?...

UN INDICI DE NOSTRES COSTUMS ARTÍSTIQUES

¿No us hi heu trobat, caríssims llegidors, ab algun music o cantant d'excessiu amor propi, agreujat per l'ordre de colocació d'uns noms, en un programa, entre'ls quals el seu no hi figurava pas en primer terme, o també per no figurarhi en un tamany de lletra corresponent a la seva alta categoria? Si us hi heu trobat, si heu tingut que escoltar les seves queixes, sabreu ab quina poca consideració les haureu tingudes y ab quanta facilitat les haureu oblidades.

Y, no obstant, l'artista aquet era un home plè d'un sabi discerniment, coneixedor del valor que tenen les nimietats en l'història de les reputacions y de còm, en elles—en les nimietats,—se revela l'estat dels gustos y de les aficions ciutadanes.

«Diga'm quin cartell confeccionen y't diré a quina gent el destines». Y, esmenussant més encara, «explica'm el calibre de l'impressió de cada nom, l'ordre y demés detalls de l'espectacle anunciat, y't diré lo que serà més aplaudit y lo que té la simpatia d'un public».

Hi hà moments excepcionals pera demostrar experimentalment l'eficàcia d'una teoria. Y, aixís com els astrònoms aprofiten els eclipses pera constatar certes afirmacions hipotètiques, nosaltres aprofitarem la publicació del cartell del festival que, en benefici de la premsa diària d'aquesta ciutat, va celebrar-se en el «Liceo», un dia de la setmana passada.

Allí, la materia experimental, era abundosa. En poques ocasions una tan gran varietat d'artistes teatrals anaven a actuar junts en un mateix escenari y figuraven junts en un mateix cartell. Lirics, dramàtics, de *varietés*..., en fi, tota l'escala graduada de les dignitats escèniques.

Les lletres més grosses eren pera la Nitta-Jò. Al costat d'ella, l'Elvira de Hidalgo, la Kaftal, la Brozzia, y Stracciari y altres noms venerats y gloriosos, desapareixien ofoscats, menjats, engolits pel de la sobirana *disease*. La Goya compartia ab ella els honors d'aquell programa suculent, ont a baix de tot, com a fi de festa, com si rebés una hospitalitat forçada, figurava'l tragiç *Epitalami*, obra, sigui com vulgui, d'un poeta.

Y allò devenia un símbol, com aixís devé tot modernament. Les notabilitats de cafè-concert triomfant en el gran escenari, com havien triomfat en els petits.

Era la revolució desde abaix; l'alegria democràtica del jovent aristòcrata, pujantse a les barbes dels austers progenitors, en el temple mateix ont Verdi, Puccini y Massanet, havien enfervorit als *dilettanti* de menor cuantia, y ont una discutida profanació al gran Wagner estigué a punt de causar una fanàtica hecatombe.

Y les belles damiseles que solen xiuxiuejar frevolitats, mentres els musics s'escarrassen, tingueren el goig immens de qu'ls hi portessin a casa lo que excitava la seva curiositat: aquell tast de femeníl picardia que mai haurien gosat demanar; aquelles visions gentíliques y gentils, deeses adorades sense platonisme en els petits santuaris epicurians,

dels quals sols ne tenien noticia per les indiscretas converses cullides a l'atzar entre'ls seus propis galantejadors.

Probablement, un gran silenci admiratiu degué fer-se en les rosades boques. Aquella a qui en Jordi Mestall va sorprendre cantant un *couplet* de la Fornarina, el dia de la representació de *Siegfried*, no devia pas esser l'única fonament pertorbada. Y els pares y les mares degueren comprendre que existeix un mondanal fervor justificatiu del deshorat reculliment noctambul dels seus fills majors d'edat.

Es un signe dels temps aqueixa primera invasió de l'art de *music-hall* en les taules de l'òpera, y ho es més la preponderancia tipogràfica de certs noms en l'anunci, d'aqueixa hora definitiva en que la música de qualsevol pianista fecond y la cansó de qualsevol poeta de circumstancies, arriba a contemporisar ab Mozart y ab el dialèg de Goethe, traduït per en Maragall.

Ja'ns fem carrec de que la joventut nostra s'ha donat a l'helenisme que canta en francès y balla en espanyol, y que en les redaccions dels nostres diaris locals hi figuren més joves que vells, y que'l *yo te empujo* dels castellans deu practicar-se a cambi d'una miradeta y un somris d'agraïda, punxant y roent, com un botó de foc. Sí, però, es que l'invasió de cansonetistes-ballarines deu comensar a preocuparnos seriament. El facil triomf d'aqueixes dones gracils comensa a esser una temptació pera nostres dones artistes; determina ja vocacions; en el sí de les famílies, dins la llar, les verges inicien passos de *cán-can* y les mares canten, a l'unison ab les filles, aires alegres, l'intenció dels quals els hi es desconeguda. Es una passa d'alegria artificiosa, un poc bàquica, ab vrellums de trajos de fantasia, tersures de *maillot* y claretats de reflector.

Y els teatres s'omplen al sol anunci de l'aparició d'una famosa *estrella*.

La plàstica d'un cos y l'art d'una modista, la dentadura y el cabell, l'insinuant expressió d'uns ulls y d'una boca y l'impudícia d'uns moviments, arrossegueu a lo millor del nostre public masculí. No hi hà un intel·lectual que no pronuncii tres cops al dia el nom d'una d'aqueixes triomfadores.

Sense rendirli un tribut d'admiració, no es complerta una festa, encara que sigui en homenatge a un artista o a un poeta. Y a colles, els comensals d'un banquet, van a ofrenar-li l'horror de les seves digestions y la bravada del xampany begut en honor d'un altre.

Les alegries d'un cenacle d'escullits acaben sempre enfront d'un remolí de gasses, ont bull la morbidesa carnal d'una possible pecadora. Y, miris ont miris, sempre, en tot lloc, en cada paret, vora cada arbre, en els aparadors, per les cantonades, en cel y terra, toparas ab un retrat, ab un nom, ab un reclam, ab alguna cosa que't recordi l'exotisme d'una beutat en marxa, exhibida ab la futil excusa d'un art fresc y lleuger, com la propia indumentaria de l'artista.

Es un signe dels temps, com ho es que al final de la funció, l'anunci de la qual ha inspirat aqueixes digressions, al representar-se l'obreta d'en Carrión, el «Liceo» quedés desert.

Pera la Nitta-Jò y la Goya, hi hauria hagut public, per tard que hagués sigut y per llarga que hagués resultat la funció.

Tenim a la *disease* francesa y a la cantadora espanyola, per molt dignes, dintre'l seu art; mes el vèureles dominar en el cartell, ens ha sumit en greus reflexions.

¡Què hi farem! Som sensibles a la gracia, però encara no hem perdut aquell respecte sagrat pera les coses series.

P. BERTRANA

FESTES TRADICIONALS

La missa del gall, a Cà la Ciutat.

IPOBRES VOCALS ASSOCIATS!

El ciutadà, el disciplinat y bon ciutadà que li ha tocat en sort, algun any, l'haver d'assistir a les sessions municipals extraordinaries pera l'aprobació d'això dels pressupostos y l'haver de votar que sí o que no davant les partides més o menys *serranas* de gastos y ingressos, ja sab el pa que s'hi dona y ja pot dir que ha sigut benemerit una vegada a la vida.

Aquets subjectes, forrats d'honradesa y d'abnegació, estudiants de patricis y aprenents de grans homes, desde

l'instant en que reben el nomenament d'«associat», no's perteneixen an ells ni a la dona ni als fills, sinó a la pública sanció, a la ciutat que'ls té la vista al damunt, podent dir-se que s'han ben guanyat el títol d'heroos del civisme.

Tenir un «vocal» d'aquets en la família, es no disfrutar de tranquil·litat ni de repòs, en dies, precisament, en que'l repòs y la tranquil·litat haurien d'esser religiosament respectats, per tractarse de la més característica de les diades, no sols barcelonines, sinó mundials. Pera ell no hi valen festes, ni pasqües, ni gallindis. El vocal, per poc o molt associat que's tingui, ha d'estar a tota hora pera'ls socis y's veu empaitat continuament pels homes de negocis públics, assediats materialment a recomanacions, al mitg del carrer, a casa, al casino, a l'oficina y a tot arreu.

Això per lo que toca abans de les *històriques* sessions, ja que, quan arriben aquestes, el sacrifici del vocal no té dibuix. «Per Nadal, cada ovella al seu corral», diu la dita, però's veu que això no resa pera'ls vocals associats, als quals la llei, l'abnegat civisme o lo que sia, els arrenca de la llar pera durlos al Consistori, precisament la nit de la missa del gall, pera convertirlos la *noche-buena* en *noche-toledana*.

Enguany els vocals associats han demanat al senyor Sostres que's digni traslladar a uns altres dies menys significats les sessions dels pressupostos, ab l'intent de poder passar la típica nit a casa, però sembla que'l Batlle s'hi oposa terminantment, davant l'urgència de l'aprobació.

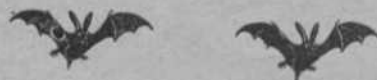
Es possible, doncs, que'ls senyors vocals associats entrin a can Garlanda el 23 y en surtin el 27 o el 28... o que no'n surtin mai més. Però, si en surten el 28, diada d'Innocents, no'ls manca sinó que, al passar per la plassa de Sant Jaume, els plantin la llufa.

¡Pobres vocals associats!

CÀBALES

—Y si treguessis la grossa ¿què faries?
—Aleshores ho faria al revés... Cercaria un home pera mantenir-lo.

MUNICIPALES

Com tots els anys, en aquets dies, la febre de la loteria ha guanyat la Casa Gran. En els despaigs dels quefes, en les taules ocupades pels subalterns, en les reunions de regidors, a l'hora de comissió, en sessió pública y tot, no's parla de res més que del sorteig de Nadal, fentse, a proposit de la probabilitat de que caigui la rifa a l'Ajuntament, els més variats y capritxosos comentaris.

En sessió y mentres el secretari va llegint dictamens y més dictamens, s'entretenen els regidors en passarse les participacions de l'una a l'altra mà. Tal regidor, que sembla capficarse en l'estudi d'alguna fonda qüestió, que té davant dels ulls un plec de paper y ab la punta del llapis se grata el cap, combina xifres, fa calculs y signes cabalistics, estudiant en quin número,

entre'ls que'ls seus companys li han ofert, pot arriscar cinc pessetetes... ab mitjana probabilitat d'exit.

Aixís, ara com ara, se passa el temps, a la Casa Gran. Maquinalment, cada cop que en Janer acaba la seva lectura, pregunta l'Arcalde, preocupat també ab la loteria:

—¿Se aprueba?—

Y a continuació, com siga que ningú li respongui, torna a dir ab el mateix aire d'amoïnada ab que segons abans ha fet la pregunta:

—Aprobado.—

El public que concorre a les sessions y que no està en l'intrínquil de la cosa, se pregunta què serà lo que de tal modo capfica als regidors. Els més optimistes, asseguren que es un plan economic vastissim lo que cavilen els consellers; afirmen altres que es d'una reforma del personal de lo que's tracta, y entre aquets y aquells, entre'ls que diuen una cosa y els que la desmenteixen, creix l'admiració per uns senyors que semblen vinguts al món pera resoldre els més greus y intrincats problemes.

L'entusiasme dels regidors ha guanyat, com diem, les dependENCIES, y no hi ha en la Casa Gran oficina grossa ni petita en la que la participació no ocupi el lloc dels expedients, els informes y els dictamens. La feina diaria, el despaig dels mil assumptes confiats als empleats, s'ha aplassat pera després de festes. Si algun agafa encara la ploma, es pera extendre una apuntació; si's combinen dues xifres, són aquestes les del bitllet en el qual se tenen posades totes les esperances.

Entreu en un negociat. Demaneu lo que us interessa, y us trobeu ab que ningú està pera res. Si no sou habitual concurrent, us rebran de mala gana. Si la qualitat dels vostres afers us porta sovint a l'Ajuntament, si teniu entre'ls empleats alguna confiança, us demanaran pera participar en els números en els quals juguen.

- ¿Còm tinc l'informe d'Hisenda?
- No ho ha vist, encara, la comissió.
- ¿Es possible?
- Lo que li dic.
- ¿Quan estarà?
- No podem assegurarho.
- M'estan perjudicant.
- Prou farà la pau.
- Seguint aixís, no veig el medi.
- ¿No pensa treure la grossa?—

Rifa và, rifa ve, es inútil que s'escarrassi el ciutadà pera fer compendre als oficinistes que per sobre de la loteria hi ha la seva conveniencia y interessos. ¿Es amic? Se'l despatxa ab quatre brometes. ¿Desconegut? S'inventa una excusa de les que mai falten.

No busqueu influencies pera obligar als empleats a que fassin bonat. La malura que an ells ataca ha ferit primer als regidors, y tot, en el Municipi, desde'l cos de guarda a la teulada, respira'l mateix ambient d'impaciencia y febrilitat.

No fa gaires dies, varen trobarse en Serrallara y en Marçilla en el saló de conferencies.

—¿Què tal?—preguntà'l darrer, al seu quefe.

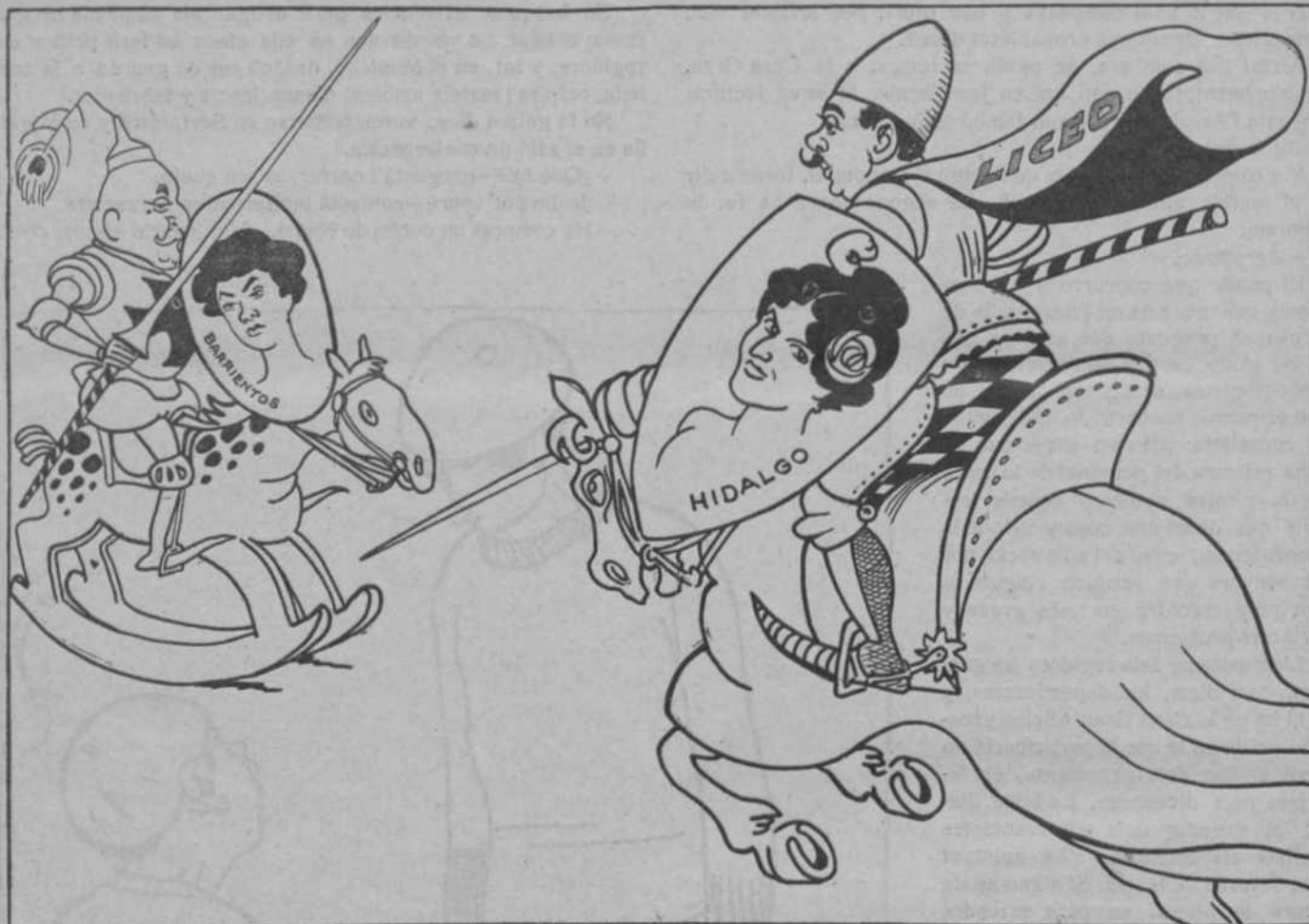
—Ja ho pot veure—contestà indiferent en Serrallara.

—He comprat un decim de Nadal. ¿Vol jugarhi alguna cosa?

EL LLIMPIA

—Tot lo que vulguis, però, veiam... ¿Què faria, el capital, sense nosaltres?

«LICEISTES Y CRUZADOS».

Cada un defensant els seus canaris,
han comensat la lluita els empresaris.

—No estic per rifes—objectà, malhumorat, el portaveu dels lerrouxistes.

—¿Y això?—contestà, tot extranyat, en Marcilla.

—¿Còm vol que jugui, si sé, per endavant, que sense arriscar un ral tenim de treure?

—¿Hem de treure?... No ho entenc.

—Doncs es molt senzill. A vostè, lo mateix que a mi, ens correspon, aquest any, l'aproximació. Per Nadal de l'any que ve, ens tocarà cobrar la grossa.—

Aquesta fatídica indirecta al final de 1914, deixà al pobre Marcilla esmaperdut... Una suor freda, suor de mort, li privà de contestar an en Serrallara, qui, malhumorat, entrà al despaig de l'Arcalde, tot maleint el que no hi hagi en la llei electoral un descusit an el qual ficar el nas...

JUST

Avis als llegidors:

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA prepara
un esplendit número de Cap d'Any, baix el tema

BARCELONA'S DIVERTEIX

Sortirà el dia 3 de Janer

LA BALLENA DE SANT FELIU

Una altra volta més s'ha perdut el respecte, que hauria d'esser venerable, a les grandeses de la terra, y qui diu de la terra, diu del mar, que es la part sucosa de la terra.

A Sant Feliu, per un atzar d'equivocarse de camí, hi va anar a parar una ballena.

Això d'errarse de camí, li pot passar a qualsevol, per peia que sia o per home que's pensi esser. No es desmerit per un cetáceo, ni per cap persona de bé, però com l'errarse de camí, segons mana la religió que'ns han ensenyat els nostres pares, sempre porta al precipici, la ballena de Sant Feliu va anar a endinzarse en una cala, y allí va quedarse calada, per tots els jorns de la seva vida.

Allí va morir ofegada, per mancarli l'aire y el local, que són els seus grans elements, y un cop morta, els sant-feliuenes (ab perdó sien anomenades tan simpàtiques persones), no la varen tractar ab el respecte que's mereix la reina de les aigües salades.

No direm que a tal subgecte li haguessin de fer un homenatge dels que tant en ús estan avui en dia (encara que s'hagin homenatjat besties de menys proporcions), però d'això a trèureli les tripes y deixar com un bot de vi a un subgecte tan aiguader y omplir-lo de palla y enquitranarlo, el contrast es massa terrible. Ni tants honors, ni tanta autopsia. Se poden fer les coses ab mida.

La veritat es que a l'estat de momia, quan ja passa a esser momia arnada, ja no es cosa sols de Sant Felin, que se li hagi perdut el respecte.

Potser sabran, els llegidors, lo que va passar ab una d'Egipte, a les aduanes de la frontera.

Com que no n'havia passat mai cap y com que això del carrabiner es tan estricte an el seu dever, no sabien a quin capítol dels arancels estaven les momies y lo que tenien de pagar. Vinga anar mirant les llibretes y els antecedents del bestiar. Vinga preguntar si els Faraons eren peix, o carn, o reis anfibis, y, no trobant ont classificarla, un carrabiner genial va dir: «Això es bacallà sec». Y un d'aquells Ramses o Sesostris va pagar com a peixo-palo, que no deixa d'esser una cosa ben trista.

Tant s'ha embaratit la momia, que ara fa trenta o quaranta anys, quan els pintors se molien els tubos, a l'anar a casa l'adroguer pera comprar color de momia, molts cops li treien, d'un pot, un bras d'infant o un peu de cos gran, ab més tendrums y més ossets que a cà l'Enriqueta Martí quan estava a les seves glories. Tant s'ha embaratit, com diem, que an el «Museo Guimet» hi arribaven en conductores, y's varen haver de tancar les portes a la que no anés ben arropada; tant han arribat a esser abundants, que fins al «Museo Balaguer» en tenen, y a Alexandria y al Cairo li volien fer pagar consums, y tant s'ha arribat a fer negoci, que'ls anglesos, allí a l'Egipte, tornantse de sobte proteccionistes, li hi han posat uns drets que la balden.

An aquells bons temps de creencies, al difunt que se sabia conservar se li tenia un gran respecte. Hi havien persones que, en vida, ningú havia sabut que existissin, y passaven a esser respectables per la seva conservació. Eren homes arqueològics, sense representació, fins que passaven an els museus. Gent que

no deixava més records que'l dissecament d'ells mateixos. Pesses interessants de sabi... Però, avui en dia, tot s'ha perdut.

Si no tinguessim altres datos, la ballena de Sant Felin ens ho vindria a confirmar. Una bestia tan formidable, tan seria, tan respectable, tan reina dels mars atlàntics, me l'ensenyen a quinze centims, en una barraca del Paral·lel.

¡Y en quin estat, valga'ns Neptú!

Inflada, embotida, enquitranada; ab dos ulls de vidrier; ab les barnilles torsades. Ja no es cetáceo: es un peix. Un peix que no's porta l'oli. Un peix que no'l posen en lata, perquè no deuen trobar prou llauna.

XARAU

Un regidor a l'infern

¿Qui es aquet regidor?

Sentim no poder satisfer sobre aquet punt la natural curiositat dels nostres lectors. Se'ns ha exigit el secret del nom, y per res del món mancariem a la paraula empenyada.

LA VACUNA

—¿Y vol dir que n'hi hà pera alarmarse tant?

—No, dóna; però l'Ajuntament ho recomana perquè, mentres la gent està per això, no's recorda de lo altre.

Però, aquet detall apart, podem assegurarlos que l'història es certíssima y que les coses, pam ensà, pam enlà, han ocorregut de la següent manera:

A primers de l'altra setmana, el regidor a qui ens referim, proveït d'una carta de recomanació de l'Arcal·de, va arribar a les portes de l'infern.

—Haig de parlar ab Sa Magestat, Satanas I—va dir al dimoniet que estava de guardia.

Portat a la presència del senyor de l'Avern—no confondre'l ab en Pere Grau Maristany, que també usa un títol paregut—el regidor barceloní el saludà ab la més amable de les reverències.

—Vinc de part de l'Ajuntament de Barcelona... ¿Voleu llegir la carta que pera vos m'ha donat l'Arcal·de?

—No cal—respongué Satanas.—Al través del sobre que la cobreix, ja he vist lo que diu.

—¿Es veritat!... Oblidava que sou el Dimoni.

—¿Al grà, al grà!... ¿Què se t'ofereix?

—L'Ajuntament de Barcelona, senyor, no té un centim.

—¿Vaia una novetat!... Es lo que sol succeir a tots els ajuntaments de tots els pobles de tots els reialmes del món.

—¿Oh!... Però el de Barcelona, a més de no tenir un centim, té un dèficit que fa horror; un dèficit, que, en l'actual exercici economic, ha arribat a... ¿Sabeu quin es, enguany, el dèficit de l'Ajuntament de Barcelona?... ¿Sis milions de pessetes!...

—O siguin setze mil quatrecentes trenta vuit pessetes diaries.

—Això mateix. Ja veieu vos que una ciutat que diariament s'atrassa de més de tres mil duros, està forçosament condemnada a anarse'n a cà n Pistras...

—Sens dubte; però... ¿per què me les vens a explicar, a mi, aquestes coses?

—Ara ho veureu—va respondre'l regidor, procurant posar en el seu discurs tota la tendresa que les circumstancies requerien.

Y va seguir dient:

—Exposada la nostra situació, ¿còm pot salvarse l'Ajuntament de Barcelona? Solzament ab un miracle. Y com que

aqet miracle, tractantse de nosaltres, Déu no'l farà, perquè ja fa temps que estem deixats de la mà de Déu, hem pensat en vos.

—¿Què voldrieu?

—Poca cosa. La corporació municipal, veientse econòmicament perduda y a punt d'ofegarse, ha comprat un bitllet de la loteria de Madrid, que s'ha de sortejar el 23 de Desembre. En aquesta loteria, el primer premi es de sis milions de pessetes. Y essent també de sis milions el nostre dèficit de aquest any... ¿veritat que si l'Ajuntament treia la primera el pressupost barceloní quedaria immediatament nivellat?

—Es clar que sí; però ¿còm us les compondreu pera aixarpar la primera?

—¿Còm?... Aqet es el miracle que de vos esperem. Vos sou el qui, posant en joc el vostre gran poder, ens l'heu de fer treure.

—¿Sí?... ¡Mira que tall!... Y vosaltres, ¿què'm donarieu, a mi, a cambi d'això?

—La nostra gratitut, en vida; la nostra ànima, quan serem morts—respongué'l regidor, ab veu que la solemnitat feia tremolosa.

—¡Ves, ves!—va exclamar el dimoni, posantse descaradament a riure.—De la vostra gratitut no n'haig de fer res. Y, en quant a les vostres ànimes, ¿què't penses dir al prometre que me les donareu?... ¿No comprens, desventurat, que pel sol fet d'esser regidors barcelonins, tant si voleu com no heu d'anar a l'infern per forsa?...

—¿Però, dimoni!...

—¿Però, raves fregits!...

Y plantantlo a fòra d'una revolada, va clavarli materialment la porta pels nassos.

Aquesta es la causa del malhumor que actualment regna a la Casa Gran.

Els regidors esperaven aixugar el dèficit treient la primera.

Y ara's troben ab que, si el volen fer desapareixer, no tenen més remei que treure... el fetge als barcelonins.

MATIAS BONAFÉ

La gran tifada

¡El vintitres de Desembre!
¡El gran sorteig de Nadal!
¡La primera a Barcelona!
¡Un milió doscents mil naps!
¡Quin trangu!, senyors, quin trangu!
de pensarhi'm roda el cap,
els pèls se'm posen de punta,
boig, crec que m'haig de tornar!
Jo no sé que cap més dia
porti tan terrabastall;
sembla talment que'l diable
de tots s'hagi apoderat.
¿Y, tot, per què? ¿Per què, diuen?
¿Que no ho saben, sants cristians,
que'l vintitres de Desembre
es el sorteig de Nadal,
y que'l qui té la xiripa
de sortirne agraciad,
tant si es un ric com un pobre,
són sis milions a la bai?
Veuran en les loteries,
mesos abans de Nadal,

uns cartelons molt regrossos,
pintats sobre d'un drap blanc,
anunciant la mercancia.
Billetes de Navidad,
diuen, y al cap de pocs dies
veuran que'ls han retirat.
¿Y per què ho fan? ¿Que no ho saben?
Es que'l papè's va acabant
y ja no queden més decims
d'aquells que valen vint naps,
y no's creguin que'l que's gasta
Barcelona, siguin rals.
¿Tants milions de pessetes,
d'ont surten? No se sab pas.
Jo sols sé que, quan se tracta
de fè algunes obres grans,
enloc se troba una *pela*
ni tan sols per caritat;
però ve el mes de Desembre
y, ab ell, el gloriós Nadal,
y aquelles tristes butxaques,
tancades ab pany y clau
pera les obres d'empenta,
obertes de bat a bat,
aboquen milers de duros

que de dret van a parar
a l'ermilla dels *loteros*
y de la d'ells a l'Estat,
d'aquell Estat que'n reneguen
y que'n diuen tant de mal.
Y totes aquestes coses
¿que no saben per què's fan?
Per' podè arribà al gran dia,
el del sorteig de Nadal,
el vintitres de Desembre,
aquell jorn tan desitjat.
Pera podè arribà al vespre
y llegí en *El Liberal*,
en el *Ciero* o la *Tribuna*,
els números premiats,
y, allavores... ¡Allavores
sí que'l cas es ben salat!,
perquè, jugant trenta números,
no vos en ha sortit cap,
y agafeu tots els diaris,
els mireu de dalt a baix,
y, després de remirarlos...,
iquedeu ab un pam de nas!

VENECIÀ

DARRERA MODA

—¿Qué'm dius, lector?... ¿No t'aniria bé, pera figureta del teu pessebre?

Un altre homenatge

Ens hem enterat, ab la satisfacció que es del cas, de que'ls habitants d'Aranjuez han dedicat un expontani homenatge al nostre estimat amic y company en Santiago Rusiñol.

Dit homenatge consisteix en un magnífic album, ont hi figuren alguns centenars de firmes, entre les quals s'hi troba desde la dels més grans artistes, hisendats y comerciants, fins a la del modest ferroviari.

L'album està enquadrat en unes artístiques y elegants cobertes de ferro repujat. La portada es d'en Romero de Torres, l'incomparable pintor.

Heus aquí com nosaltres hauriem volgut esser d'Aranjuez pera escriure el nostre nom en aquelles planes rememoradores d'una admiració sincera.

No cal dir quina alegria regna en aquesta casa, pel justíssim tribut rendit desde aquella terra al nostre company, a qui donem la més coral enhorabona.

LICEO.—*Ernani* ha sigut un triomf pera l'eminent Stracciari, puig, ab tot y no trobarse en la plenitud de les seves facultats, el dia de la primera representació, tingué, en el concertant del tercer acte, una de les ovacions més grosses de la seva vida. Vesteix el personatge ab una propietat y magestat extraordinàries, y estigué sempre y en tot justíssim.

La senyora Agostinelli fou l'única que's mostrà digna companya del Stracciari. Els demés, solament discrets.

Dissabte a la nit debutà, en el paper de *Rosina* d'*El barbero de Sevilla*, nostra esperitua y bonica paisana Elvira de Hidalgo, acompanyantla l'Stracciari en el paper de *Figaro*, en Cloroff en el de *Comte Almaviva* y el senyor Rossato en el de *Don Basilio*.

Els heroes de la nit foren la Hidalgo y l'Stracciari, reparintse les ovacions com bons germans. Tots dos estigueren incomparables; la *Rosina* que fa la Hidalgo es d'una gràcia y una picardia com mai podia haverla somniada son autor, afegint als encants de dona y d'actriu la seva veu, que ja l'any passat era hermosa, però que ha guanyat encara en volum, extensió y afinació, resultant, com diem, una *Rosina* meravellosa. Estem segurs de que es una de les primeres del món.

L'Stracciari va mostrarse el de sempre, el cantant y l'actor que continuament aplaudim y que's fa aplaudir ab més força en *El barbero*. La serenada del primer acte, pesa de proba pera tot cantant y tot actor, es ont hi triomfà ab més força.

El tenor Cloroff y el baix Rossato, bé, però sense adjectius. En Falconi, dirigint l'orquestra, com un gran mestre. Tingué de repetir el prelude.

ESPAÑOL.—La setmana passada va estrenarse, en aquet teatre, l'obra de l'Avell Artís, *La sagrada familia*.

Deixant apart que'l titol no té res que veure ab el fons del drama y que si alguna conseqüència tinguessim de treure del mateix no seria gaire favorable a la feconditat de les families, cosa un poc immoral, car sempre la feconditat ha sigut pregona com una virtut, l'última producció de l'Avell Artís se pot considerar com un acert. Hi ha en ella, sobre tot, una gran trassa en moure els nombrosos personatges que hi intervenen. Els diàlegs són vius, animats y naturals, y l'acció's desenrotlla sense la pesadesa d'altres obres, en les quals, certament, hi són més abundoses les situacions interessants. En els dos primers actes el public pren la situació en comic y's riu fins del mal humor del cap de familia. Això fa que quan, en l'últim acte, l'acció escènica's dramatiza, se nota com una mena de de-

cepció en l'espectador, el qual no s'interessa gaire en el tragic acabament del bon pare, mort en el precís instant en que se soluciona el problema de la seva llar prolífica.

L'Avell Artís, que té grans condicions de comediograf, a voltes peca per una certa inexperiencia en les coses de la vida. Ningú, emperò, li podrà negar l'exit obtingut en l'estrena de *La sagrada familia*. Sols en l'últim acte els aplaudiments no foren tan unànims ni tan entusiastes com en els dos primers.

Els comics, donada la complicació de les escenes, demostraren una gran voluntat y compliren com a bons, mereixent els aplaudiments de la concorrencia, que era molt nombrosa. La presentació, excelent, aixís com la decoració de l'últim acte.

ELDORADO.—Dissabte va estrenarse, en aquet teatre, una bonica obreta en dos actes, d'un autor nou: en Marian Galobardas.

L'obra's titula *Los moscos*, y pel titol ja's pot suposar l'assumpte de la comedia. Aquets joves impresionables que tan aviat els agrada l'una com l'altra, sense acabar-se de decidir mai.

El primer acte es el millor; està escrit ab trassa y alguns personatges són molt ben dibuixats. Se veu que l'autor ha viscut l'obra. El segon acte no està a l'altura del primer, perquè, en realitat, sobra; però, malgrat això, s'escoltà ab gust, essent cridat l'autor a les taules una pila de vegades.

Nostra enhorabona, y endavant.

ESQUELLOTS

DESITJANT guardar l'incognit, aquell amic que va dirnos el número de la primera, ens escriu participantnos que la setmana passada'l varem equivocar o entendre malament.

No es el 15.939, com deiem, l'afortunat que, segons els seus calculs mecano-rifistics, ha d'emportarse'n, aquest any, els sis milions, sinó el 12.939.

En la mateixa carta que'ns suplica la rectificació, torna a assegurar-nos que serà aquet el número de la sort.

Y afegí, convensut:

«Si no es aquet, serà un altre».

¡Conformes!

El nostre amic, aquesta vegada, sense volguer s'ha ben descobert.

Ja sabeu com se diu, ¿oi?

Pero Grullo.

ELS *babaus* que, ab l'esperansa del premi, se gasten els quartos pera comprar un bitllet, tan mateix són ben tontos. Els espavilats ho fan d'una altra manera. Esculleixen un número imaginari, n'extenen participacions y se les venen.

¡Que marris! ¿eh?

Però, a la *cuenta* aquet joc no es prou legal y, al que se li descobreix que no ha anat a passar comptes a l'administració de loteries, el fan anar a passarlos al jutjat.

Ab aquesta contra y tot, se veu que cada any són més els que s'hi arrisquen.

Diu que, en una sola escribania, s'instrueixen set causes per aquesta mena de negocis.

Aquets sí que, si el jutjat la cosa no'ls empastifa, haurien ben tret la rifa en sense haverhi posat.

A Bilbao, a una senyora americana li varen pendre una maleta, ont hi portava un paquet de cartró y una forta quantitat en bitllets de banc.

LA «NOCHE BUENA»

El jove:—Jo't dono el cor...
 El vell:—Jo'l porta-monedes...
 ¡V ella a tots dos diu que sí,
 perquè, en el món, tot s'arregla!

El lladregot va apoderarse del cartró, creient que eren bitllets, y llensà, després, la maleta ab els bitllets intactes.

Ara que, qui més qui menys, s'està propens a portar algun feix de bitllets de banc a sobre, cal que prenguem experiència d'aquet fet de Bilbao.

Y a l'anar a cobrar la rifa, per exemple, no's descuidin de posarse a la maleta un bon paquet de cartró.

Pera més seguretat, damunt del cartró hi poden escriure unes lletres que diguin *Billetes de banco* y, damunt del feix de bitllets que cobrin, unes altres que diguin *Cartón*.

Ab això y ab que's fassin acompanyar per dos civils, no tinguin por de lladres.

Total els podria succeir que, a l'arribar a casa, se trobessin

el pis desembrassat y una fulla impresa, sota la porta, ab unes instruccions al darrera cominantlos ab la multa corresponent si no declaren ab exactitut el lloguer que paguen.

HA mort en Vital Aza, l'escriptor madrileny que quinze anys endarrera era l'amo de la comedia espanyola. La seva obra no ha sigut profunda, però encarnava perfectament la lleugeresa y la gràcia un poc enrevessada de la seva època y del seu medi ambient.

Había traduït *L'alegria que passa* y *El prestidigitador*.

dor, d'en Santiago Rusiñol, per tot lo qual es ben digne de que li dediquem un record en aquestes planes.

Descansi en pau l'ilustre autor d'*El sombrero de copa*.

EL senyor Agustí Cerdà'ns envia una mostra de les targetes postals patriòtiques que acaba de posar a la venda.

Són pera salutació de cap d'any. Hi domina una bella reproducció de l'estatua d'en Rafel de Casanova y contenen unes inscripcions catalanesques.

No tinc inconvenient en recomanarles als amics llegidors.

A falta de mancomunitats, vinguen postals.

Ja que no'ns deixen guanyar, desfoguemnos ab felicitacions, al menys.

TOTHOM ho diu.

Està a punt de casarse ab una xicoteta de molts diners un dels actuals regidors de Barcelona.

¿Qui deu esser l'afortunat?...

Però, no fem vaticinis, que, a pesar d'esser la noia molt rica, potser es ella, l'afortunada.

Perquè, si be es cert que corren xicotes ab dots faulosos, ningú ignora que també corren regidors que l'*habillen*.

EN una barraca del Paral·lel s'hi exhibeix una ballena de tamany colossal.

Vetaquí lo que havien de contractar, els senyors empresaris de la major part dels teatres de Barcelona: una ballena cada un.

Es l'única manera de veure la platea ocupada.

Sobre tot si, la ballena, la posen al mitg.

A CONTEIXEMENT!

La *Goya*, la tan esperada *Goya*, l'estupenda *Goya*, acaba de debutar al «Tívoli».

Ara, vostès, preguntaran:

—Be, però ¿val tant com diuen, aqueixa xicota?—

¿Que si val?... Pregúntinlo a l'empresari.

¡600 pessetes cada nit!

LA DIADA

—¿També te'n vas, avui?... Mal fet, home; per Nadal, cada ovella...

—Per això me'n vaig; pera donarte a entendre que ni jo soc ovella, ni la casa meva es cap corral.

A LA GALERIA DE CATALANS ILUSTRES

—¿No us sembla que aqueix homenatge se'l mereixeria molt més la Goya?
—¡Uii! infinitament més!

SIMILA *similabus*.

El regidor senyor Matons està inspeccionant detingudament totes les vaqueries y lleteries del seu districte.

La cosa no pot esser més apropiada.

Es proverbi de la Serafina de Pedralves:

«Els matons necessiten bona llet».

Es cert que la temporada teatral del «Sindicat d'Autors» acaba per Reis?

Fora trist, y més aquesta vegada que la simpatia del public per la companyia catalana ha sigut un fet real y positiu, no haventse vist cap nit desairada la platea de l'«Espanyol».

Volent sortir de dubtes, hem aturat a un dels comics, que pot estarne al corrent:

—¿Tan mateix acabeu?

—Aixís sembla—ens ha respost, tot condolgut.—Els Reis, a nosaltres, en comptes de portarnos coses, ens les prenen.

PERA avui està anunciada l'inauguració de l'Exposició de piscicultura y pesca.

L'Arcaide hi assistirà de pontifical, segons diuen.

Aixís potser tindrà ocasió d'admirar les truites de riu, que constitueixen una de les instal·lacions més interessants.

Admirarà les truites, y es possible que les somni.

ELS senyors vocals associats van, aquets dies, perseguits com a llebres.

Se comprèn.
El seu vot no té preu, en vigílies d'aprobació dels pressupostos.

En aqueixos instants, pels que manegen negocis publicis, fer-se seu un vocal associat es tant com haver tret una rifeta.
Per això cerquen l'aproximació abans del sorteig.

A l'iglesia de Sant Cugat y en plena missa, va cometre's, l'altre dia, un robo.

Una pobre dòna, en el moment que tocaven a *sanctus*, va trobar-se a faltar uns quants centenars de pessetes que dula en el sanatxo.

Veiam si ara, en els temples del Senyor, haurem de posarhi el consabut lletreret, que's llegeix en les estacions:

Cuidado con los rateros.

Ab les rates no hi va res, perquè ja se sab que les sagristies n'estan plenes.

TENINT en compte la gran gentada que acudeix al dispensari de la plassa de Sant Jaume ab l'intent de fer-se vacunar, l'altre dia, el senyor Sostres, va ordenar que's fes l'operació en el Saló de Cent.

Es lo més propi.

Del Saló de Cent... ¡quants dictamens no'n surten vacunats, a cada sessió municipal!

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

LES BONES FESTES

—Si es servit, senyoret..., la dècima.
—Perdoneu, però no ho es, la dècima... ¡Es la centèsima, que'm donen!

CIENCIES Y PACIENCIES

Del calaix d'un sabí

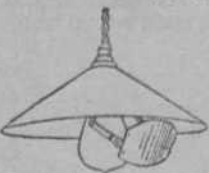
UNA TROBALLA CURIOSA

UNA MAMPARA ECON ICA

Són moltíssimes les persones que, en aquesta època de l'any, se veuen obligades a escriure ab llum artificial, tenint aprop de la vista l'odiosa y mortificant bombeta elèctrica. Y quasi be totes elles han procurat enginyarse, un dia o altre, ab un aparell més o menys practic, pera atenuar l'excés de llum directa a la retina.

La mampara que avui tenim el gust d'oferir als nostres llegidors, inventada per un ilustre pixa-tinters que està renyit ab els oculistes, es, de tots els aparells improvisats y econòmics fins ara coneguts, el que reuneix millors condicions de durada, d'eficacia y de flexibilitat a tots els moviments. Consisteix, segons poden ficarse en la precedent il·lustració, en un tros de cartró, de color grisenc la superfície exterior y enterament blanc de l'interior, sostingut per unes senzilles articulacions, també de cartró, que venen collades en el mateix porta-làmpares.

La momia d'un gat en el moment d'anarse a cruspir una rata. Ha sigut trobada en les excavacions de Peter Street, a Waterford (Anglaterra). L'original grupo format pels autèntics esquelets del gat y la rata està destinat al Museu d'Historia Natural de Londres. Ho advertim als regidors de Barcelona, per si volen treure'n una reproducció y col·locarla al saló del Consistori.

XARADES

I

An el mar es la primera;
la segona, musical;
consonant es la tercera,
y una tragèdia el total.

R. VALLS

II

—Hu-dos, ara, aquell conill.
—Ara, no pot ser, Total...
Tres-hu, que vindrà en Vidal
a dinar, ab el seu fill.

EUDALD SALA

TARGETA

JOAN VERMEY AGUILERA

ANAGRAMA

Tot els carlins sol anà,
quan en Tot discursos fa.

A. B. (a) LO RECTOR DE V.

GEROGLIFICS

I

Xato de Cuqueta
I
Part de la persona

II

NOTA
MARSA

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

SOLUCIONS als darrers Trenca-caps

Combinar aquestes lletres, de manera que donguin el títol d'un drama català y el cognom de son autor.

P. Q. T. (a) PINYOL D'OLIVA

A la Xarada: *Arengada*.—A la Targeta: *Els segadors de Polònia-Burgas*.—A l'Anagrama I: *Conversa-Conserva*.—A l'Anagrama II: *Valeri-Elvira*.—Al Geroglífic: *Escrit*.

RESPOSTES PAGADES

J. S.: Se li agraeix l'envio. D'allò altre no'n sabem res, encara. Descuidi que, aixís que li poguem donar una bona notícia, li donarem ab molt gust.—A. Oriolletmus: Es extrany, perquè promeses d'aquet genre no acostumem a ferne. Tingui en compte que agrair l'envio no vol dir acceptar.—Carme S. y V.: No s'esveri, senyora meua. La poesia de referencia, poc o molt retocada, ha passat a l'Almanac de La Campana. En l'altre no va poder enquirbirse perquè la compaginació no ho va permetre.—Ll. G. S.: Tantes mercès.—J. G. R. (Terrassa): No val la pena, y disposi. Respecte als trenca-caps, s'hi farà lo que's pugui; advertint, per això, que en aqueixa mena d'originals no es possible respectar el torn rigorós.—Pau Vendrell (Repatriat de Cuba): Ab l'inserció de dues estrofes crec que n'hi haurà prou com a

protesta. Com a literatura, ja comprendrà que encara n'hi hà massa: ¡DITXOSOS ALCANCES!

Ab papers ben arreglats
varem dirigir l'instancia
per cobrar, tenint constancia
d'esperarnos... assentats.

Ab tant de temps d'esperarnos
crelem qüestió de fer veure
que ja estem cansats de seure,
y el millor serà... aixecarnos.

Ara, respecte a les conseqüències, ens en rentem les mans.—R. Carbó: No es que estigui malament, però la trobo massa complicada.—Elos Leugim: Aprofitaré'l primer anagrama.—Melindres: La solució es molt gastada.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ANUNCI

L'ESQUELLA ^{DE} LA TORRATXA

Més de 125 fir-
mes de lo bò y
millor de la terra

Preu
UNA
pesseta

Se ven per tot
arreu

EL AÑO
EN LA
MANO

ALMANAQUE-ENCICLOPEDIA POPULAR DE LA VIDA PRACTICA, PARA 1913

REGALA Á TODOS LOS COMPRADORES UNA PARTICIPACIÓN Á LA

LOTERIA DE NAVIDAD

PTAS. 1'50

Dimars, dia
24, sortirà

L'ALMANAC

politic y
anticlerical

PREU, 2
RALETS

La Campana de Gracia

PREU, 2
RALETS

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, ja rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extraviis si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponents se'ls otorguen rebaxes.

LA GROSSA

¿Ont caurà?